

POJMOVÝ SLOVNÍK

VÁŽENÍ KLIENTI.

PRI NÁVŠTEVE NÁŠHO ZARIADENIA SA MÔŽETE STRETNÚŤ S RÔZNYMI ODBORNÍKMI A NÁZVAMI ODBORNÝCH ČINNOSTÍ. ABY STE MALI PREDSTAVU, ČO ZNAMENAJÚ, V NASLEDOVNOM TEXTE VÁM PREDKLADÁME ICH STRUČNÝ PREHL'AD A JEDNODUCHÝ POPIS.

CENTRUM PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE

Je zariadenie poskytujúce diagnostickú, poradenskú, terapeutickú a preventívnu starostlivosť v oblasti vzdelávacieho, osobnostného, sociálneho a kariérového vývinu určenú deťom, rodičom, učiteľom.

Ďalej v texte budeme používať zjednodušené pomenovanie poradňa.

ODBORNÝ ZAMESTNANEC

V poradni pracujú psychológovia, špeciálni pedagógovia a sociálny pedagóg. Všetci majú na zreteli predovšetkým dobro klienta a vo svojej práci využívajú okrem štandardných postupov aj ľudský prístup v zmysle vytvorenia bezpečného prostredia a nehodnotiaceho prístupu.

PSYCHOLÓG V PORADENSKEJ PRAXI

Je odborný zamestnanec, ktorý sa zaoberá duševnou oblasťou života klienta, jeho prežívaním a správaním. Vykonáva psychologickú diagnostiku, poskytuje individuálne alebo skupinové psychologické poradenstvo, konzultácie, prevenciu a intervenciu deťom a žiakom so zameraním na výchovu a vzdelávanie, poskytuje psychologické poradenstvo zákonným zástupcom, pedagogickým a odborným zamestnancom v oblasti vzdelávania, rodinných a ďalších sociálnych vzťahov v súvislosti s deťmi a žiakmi.

ŠPECIÁLNY PEDAGÓG V PORADENSKEJ PRAXI

Je odborný zamestnanec, ktorý sa zameriava na špeciálno-pedagogickú diagnostiku klientov, teda zisťovanie porúch učenia: dyslexie, dysortografie, dysgrafie, dyskalkúlie. Ďalej na reedukačnú činnosť zameranú na nápravu porúch učenia a na poradenstvo klientom a rodičom, učiteľom a odborným zamestnancom venujúcim sa deťom. Ďalej sa venuje deťom zo SZP (sociálne znevýhodneného prostredia) a spolupracuje s učiteľmi a školskými špeciálnymi pedagógmi pri tvorbe IVVP – individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu integrovaných žiakov.

SOCIÁLNY PEDAGÓG V PORADENSKEJ PRAXI

Je odborník, ktorý riadi a na profesionálnej úrovni organizuje výchovný proces a pôsobí na deti, mládež a dospelých, v smere žiaduceho osobnostného rozvoja. Rovnako pôsobí v zmysle integrácie u osôb nachádzajúcich sa v krízových situáciách, ktorí potrebujú pomoc. Prostredníctvom rozličných techník a metód vykonáva najmä primárnu prevenciu sociálno-patologických javov a spolu so psychológom sekundárnu prevenciu zameranú na deti a mládež v školskom prostredí alebo v poradni.

V nasledujúcom prehľade budeme postupne a stručne popisovať vybrané odborné činnosti, ktorým sa v poradni venujeme.

DIAGNOSTIKA V PORADENSKEJ PRAXI

Ku komplexnej diagnostike je potrebná spolupráca psychológa, špeciálneho pedagóga, sociálneho pedagóga, učiteľa, logopéda, lekára alebo iných odborníkov a rodiča. Súčasťou diagnostiky je anamnéza (história) zameraná na dieťa, súrodencov i rodičov. K najdôležitejším údajom patrí zistenie o výskyte podobných ťažkostí v rodine, údaje o priebehu tehotenstva a pôrode, o zdravotnom stave dieťaťa – choroby, ktoré prekonalo, ktorými trpí, vývin reči, motoriky, záujmy dieťaťa. Psychológ a špeciálny pedagóg zisťujú pomocou vybraných testov úroveň intelektových schopností, školské a ďalšie špecifické schopnosti dieťaťa.

ANAMNÉZA

Je zisťovanie histórie klienta odborným zamestnancom a významnou súčasťou každého diagnostického procesu. Správne, kompletne a pravdivé informácie o klientovi majú nenahraditeľný význam pri určovaní diagnózy a záverov z vyšetrenia. Zahŕňa osobné údaje klienta, osobnú a rodinnú anamnézu. V rámci osobnej anamnézy sa zameriavame na priebeh tehotenstva, pôrod, vývin dieťaťa, zdravotný stav, priebeh zaškolenia a všetky ďalšie údaje dôležité pre upresnenie aktuálneho stavu klienta. Z hľadiska rodinnej anamnézy sa okrem základných osobných údajov zameriavame aj na ďalšie relevantné údaje v súvislosti s dôvodom podania žiadosti o vyšetrenie. Odber anamnézy prebieha najčastejšie prostredníctvom rozhovoru alebo dotazníka. Na doplnenie údajov môže byť klient alebo jeho zákonný zástupca vyzvaný k doloženiu kópie z iných vyšetrení (lekárskych, psychologických...).

PSYCHOLOGICKÁ DIAGNOSTIKA V PORADENSKEJ PRAXI

Je použitie rôznych metód, ako sú testovanie, rozhovor, pozorovanie, ktorými sa skúmajú psychické kvality klienta za účelom hľadania príčin problémov alebo na zisťovanie nadania. Dĺžka aj počet stretnutí sú individuálne a líšia sa v závislosti od dôvodu podania žiadosti, veku klienta, motivácie k spolupráci atď. Najčastejšie prebieha v dvoch stretnutiach. Výsledkom je správa z psychologického vyšetrenia. Zákonný zástupca je o výsledkoch vyšetrenia informovaný osobne. Psychologickú diagnostiku vykonáva psychológ.

PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVO

Je odborná činnosť, ktorá môže nasledovať po psychologickú diagnostiku. Po identifikovaní problému a určení cieľa psychologického poradenstva, sa po dohode s klientom alebo zákonným zástupcom klienta uplatňujú rôzne metódy psychologického poradenstva na zlepšovanie stavu klienta. Cieľom poradenstva je dosiahnuť primeranú úpravu stavu, ktorý bol príčinou vstupu klienta do starostlivosti poradne.

REDIAGNOSTIKA V PORADENSKEJ PRAXI

Je to opakovaná psychologická alebo špeciálnopedagogická diagnostika po predchádzajúcej diagnostike a stanovenej diagnóze. Využíva sa na zisťovanie, prehodnocovanie aktuálneho stavu klienta v čase vo vzťahu k psychickému vývinu. Vykonáva sa najskôr po dvoch rokoch od predchádzajúcej psychologickú alebo špeciálnopedagogickú diagnostiky.

PSYCHOTERAPIA

Je metóda zameraná na liečbu psychických ochorení, porúch a problémov, ako aj psychologická pomoc duševne zdravým ľuďom, ktorí chcú riešiť problematické oblasti svojho života.

NEDIREKTÍVNA TERAPIA HROU predstavuje neriadenú hrovú aktivitu dieťaťa v bezpečnom prostredí, v ktorom terapeut sprevádza dieťa na jeho ceste k pozitívnemu rastu.

PORUCHY UČENIA, alebo inak aj špecifické vývinové poruchy učenia, sa prejavujú až po nástupe do školy. Predstavujú oslabenia v schopnostiach a funkciách potrebných k získaniu základných školských spôsobilostí. Ide o poruchy osvojenia čítania (dyslexia), písania (dysgrafia), pravopisu (dysortografia), počítania (dyskalkúlia) a motorickej aktivity (dyspraxia). Vznikajú na podklade miernych odchýlok centrálnej nervovej sústavy a často sú sprevádzané aj poruchou pozornosti, prípadne poruchou aktivity a pozornosti.

DYSLEXIA znamená vývinovú poruchu čítania, ktorá sa prejavuje tým, že dieťa nie je schopné naučiť sa čítať, spájať jednotlivé písmená do slabík a tie do slov. Často si zamieňa podobné písmená (b-d, a-o, u-v, a pod.), pridáva písmená či slabiky na koniec slova, slabiky prehadzuje, nesprávne číta a pod. Jedným z ďalších charakteristických znakov je to, že dieťa nedokáže vôbec, prípadne dokáže len málo porozumieť prečítanému textu a nevie ho primerane reprodukovať.

DYSGRAFIA, teda vývinová porucha písania, sa prejavuje neschopnosťou správne napodobniť tvary písmen, vynechávaním, resp. pridávaním ich častí či vynakladaním značného úsilia na písanie. Písmo je neúhľadné až nečitateľné. Dysgrafické dieťa si často pri písaní zamieňa tvarovo podobné písmená (napr. o-a, b-l a pod.), zvukovo podobné písmená (t-v, g-k...). Písmená alebo slabiky v slovách prehadzuje, pridáva alebo zabúda napísať, nedodržiava bodky, dĺžne, čiarky, prípadne ich umiestňuje na nesprávnom mieste, často nerozlišuje mäkké-tvrde a krátke-dlhé slabiky.

DYSORTOGRAFIA, alebo vývinová porucha pravopisu, sa prejavuje neschopnosťou dieťaťa uplatňovať naučené gramatické pravidlá. Dieťa trpiace dysortografiou je typické tým, že často vynikajúco ovláda gramatické pravidlá (poučky, vybrané slová a pod.), no pri písaní diktátov či iných textov ich nedokáže okamžite uplatniť.

DYSKALKÚLIA je vývinová porucha počítania, ktorá sa prejavuje neschopnosťou operovať s číselnými symbolmi a s číselným radom. Dyskalkúlia sa často spája s narušenou priestorovou pravo-ľavou orientáciou. Dieťa trpiace dyskalkúliou si nedokáže predstaviť a pochopiť číselný rad, má problémy s prechodom cez desiatku, zamieňa si podobné čísla či poradie číslic. Prejavuje sa neschopnosťou *čítať matematické symboly, čísla, vykonávať matematické operácie, či riešiť geometrické problémy*.

DYSPRAXIA, alebo aj inak *špecifická vývojová porucha motorickej funkcie*, sa prejavuje ako nemotornosť, ktorej hlavným rysom je vážne postihnutie vývinovej pohybovej koordinácie pri jemných alebo hrubých motorických úkonoch. Špecifická porucha motorických funkcií zahŕňa: syndróm nešikovného dieťaťa, vývinovú poruchu koordinácie i vývinovú dyspraxiu.

MOTORIKA predstavuje súhrn pohybovej činnosti. Je riadená centrálnou nervovou sústavou (mozgom) a prebieha medzi človekom a okolím za pomoci pohybovej sústavy. V súvislosti s motorikou sa stretnete aj s nasledovnými pojmami: Hrubá motorika je hybnosť celého tela; Jemná motorika je hybnosť ruky, vzťah oka a ruky; Grafomotorika je pohyb ruky pri písaní a kreslení; Vizuomotorika je koordinácia pohybu ruky a oka a je nevyhnutným predpokladom pre úspešné písanie. Psychomotorika je forma pohybovej aktivity, ktorá je zameraná na prežívanie pohybu a vedie k poznávaniu vlastného tela a okolitého sveta.

ŠKOLSKÁ SPÔSOBILOSŤ je vzájomné prepojenie pojmov zrelosť a pripravenosť a poukazuje na schopnosti a zručnosti, ktoré dieťa dosahuje zrením a výchovou.

- Školská zrelosť je dosiahnutie takej úrovne biologickej zrelosti dieťaťa, aby zvládlo nároky, ktoré na neho kladie škola.

- Školskú pripravenosť charakterizuje zvládnutie určitých vedomostí, zručností a schopností, ktoré dieťa zvládne v praktickej činnosti v škole.

Školská spôsobilosť je teda celková pripravenosť dieťaťa na vstup do školy s primerane rozvinutými psychickými funkciami CNS (centrálnej nervovej sústavy), emocionálnou, sociálnou a pracovnou zrelosťou a fyzickými predpokladmi zvládať záťaž. Ide o taký stupeň úrovne vývinu dieťaťa, ktorý je potrebný, aby prvák splnil požiadavky školy.

SKRÍNING ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Je orientačné vyšetrenie školskej zrelosti prostredníctvom testov zadávaných skupinovo aj individuálne, ktorého cieľom je aktívne vyhľadávanie jednotlivcov detí, s tzv. rizikovým vývinom, teda takých, ktoré by mohli byť školsky zrelé. Ak sú orientačným vyšetrením zistené oslabenia dieťaťa môže byť odporučené individuálne vyšetrenie školskej zrelosti, na základe ktorého sa určí najvhodnejší postup pri zaškolení dieťaťa. Skríning vykonávajú psychológovia CPPPaP.

DEPISTÁŽ ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Je zámerné a včasné vyhľadávanie školsky nezrelých detí v materských školách zo strany predškolských pedagógov (učiteliek materských škôl). Cieľom je identifikácia detí s ťažkosťami pred nástupom do školy a poskytnutie možností pomoci pre zlepšenie, navrhnutie oblastí pre stimuláciu, ďalšieho psychologického vyšetrenia, odkladu povinnej školskej dochádzky, ďalšej starostlivosti a pod.

VYŠETRENIE -DIAGNOSTIKA ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Je psychologická diagnostika, ktorá sa zameriava na kompletné odborné zhodnotenie aktuálneho stavu vývinu dieťaťa z hľadiska školskej zrelosti. Zisťuje sa anamnéza (história) dieťaťa a využíva sa pozorovanie, rozhovor a administrovanie psychologických testov a iných metód. Dĺžka aj počet stretnutí sú individuálne a líšia sa v závislosti od dôvodu podania žiadosti -predčasné zaškolenie, žiadosť o odklad školskej dochádzky, problémy s pozornosťou..., ako aj od motivácie dieťaťa k spolupráci atď. Výsledkom je správa z psychologického vyšetrenia. Zákonný zástupca je o výsledkoch vyšetrenia informovaný osobne.

STIMULAČNÝ PROGRAM ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Je skupinový program na rozvíjanie oslabených oblastí u detí predškolského veku. Najčastejšie zaradované sú do tohto programu deti, ktoré absolvovali psychologickú diagnostiku školskej zrelosti a boli u nich identifikované oblasti, ktoré je potrebné do nástupu do školy rozvíjať. Program je určený najmä pre deti s odloženou školskou dochádzkou a pre predškolákov s nerovnomerným vývinom kognitívnych funkcií (pozornosť, pamäť, sluchové vnímanie atď.).

PORUCHY SPRÁVANIA

Je súbor nežiaducich prejavov v správaní u detí, ktoré sa prejavujú po dobu minimálne pol roka. Takéto dieťa opakovane porušuje sociálne očakávania primerané jeho veku. Charakteristickými prejavmi sú agresivita, bitky, terorizovanie, závažné prejavy ohrozovania ľudí alebo zvierat, rozvoj delikventného až kriminálneho správania, poškodzovanie majetku, podpaľačstvo, krádeže, opakované porušovanie domácich či školských pravidiel, časté klamanie, snaha vyhnúť sa trestu, chýba kritický náhľad na konanie, vyhýbanie sa následkom svojho správania, snaha získať výhody (aj hmotné) nepoctivou cestou, záškoláctvo, úteky z domu, nekontrolované výbuchy zlosti, vzdorovité provokatívne správanie a neposlušnosť.

PORUCHY AKTIVITY A POZORNOSTI

Sú hyperkinetickými poruchami so začiatočnými prejavmi v správaní už v predškolskom veku života dieťaťa. Je to kombinácia hyperaktivity (nadmernej pohyblivosti), poruchy pozornosti a neschopnosti sa primerane dlhší čas sústrediť na danú úlohu, pričom je toto správanie typické pre všetky situácie a je trvalé. Patria sem ťažkosti dieťaťa označované ako ADHD, ADD.

-ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) je vývinová porucha, pre ktorú je charakteristická narušená koncentrácia a pozornosť, porucha kontroly impulzov, kolísavé nálady i ťažkosti ako extrémny nepokoj či hyperaktivita.

-ADD (Attention Deficit Disorder) je vývinová porucha pozornosti s normálnou aktivitou, bez hyperaktivity. S poruchami pozornosti súvisí to, že na pokyny reagujú tieto deti oneskorene, je nutné pokyny i niekoľkokrát opakovať a napriek tomu si ich niekedy vzápätí nepamätajú, môžu mať pomalšie pracovné tempo, pôsobia zasnene.

Pri tejto téme je veľmi dôležité mať na pamäti tri dôležité veci, ktoré musia rodičia vedieť:

1. Diagnóza ADHD sa stanovuje v spolupráci s pedopsychiatrom alebo detský neurológom, príp. klinickým psychológom.
2. Malé deti sú prirodzene pohyblivejšie, aktívnejšie (vzruch prevláda nad útlmom), čo nie je porucha ani diagnóza.
3. V správaní detí odlišujeme aj výchovne podmienené problémy, čo znamená, že ide o výchovný problém, nie o poruchu.

PROFESIJNÁ ORIENTÁCIA

Kariérne smerovanie je dlhodobý proces, ktorý sa začína už v detstve. Ovplyvňuje ho rodina (vzory, výchova), zaužívané stereotypy, kultúra, záujmy a predispozície dieťaťa, školské prostredie, životné skúsenosti a rôzne iné. Veľkými míľnikmi v tomto procese bývajú najmä výber strednej a vysokej školy, ktoré prirodzene súvisia s výberom budúceho povolania. Žiaci bývajú v tomto rozhodovaní spočiatku neistí a využívajú rôzne stratégie pri výbere ďalšieho štúdia (napr. samoštúdium a vyhľadávanie informácií, rozhovor s rodičom, kamarátmi, učiteľmi, výchovným poradcom na škole). V prípade pretrvávajúcej nerozhodnosti odporúčame osloviť psychológa či kariérového poradcu za účelom poskytnutia poradenstva pri profesijnej orientácii (kariérové poradenstvo).

PSYCHOLOGICKÉ TESTOVANIE PROFESNEJ ORIENTÁCIE

Prebieha za účelom poskytnutia odporúčaní pri výbere povolania a ďalšieho štúdia. Je určené pre žiakov základných škôl – 8. ročníka a študentov stredných škôl – 3. ročníka, ktorí majú záujem o zistenie svojich rozumových schopností, osobnostných vlastností a záujmov.

Počas testovania sa zisťujú rozumové schopnosti, resp. predpoklady dieťaťa na úspešné zvládnutie daného odboru a zisťujú sa i záujmy, kariérne preferencie, prípadne osobnostné vlastnosti dieťaťa. Výsledky testovania a následné odporúčania a kariérne poradenstvo slúžia na podporu sebazpoznania, pomenovanie svojich silných stránok a limitov, očakávaní vo vzťahu k budúceму povolaniu, kladenia si otázok a následné hľadanie odpovedí. Žiaci a študenti tak majú možnosť zistiť svoje predpoklady k ďalšiemu štúdiu a výberu povolania. Cieľom je podporiť a povzbudiť dieťa v samostatnom a zodpovednom rozhodovaní o jeho ďalšom kariérnom smerovaní.

PSYCHOLOGICKÉ TESTOVANIE V RÁMCI PRIJÍMACIEHO KONANIA NA BILINGVÁLNE GYMNÁZIUM

Súčasťou prijímacích pohovorov na bilingválne gymnázium (5-ročná forma štúdia) sú aj talentové skúšky, ktoré obsahujú psychologický test na zistenie jazykových a inteligenčných spôsobilostí. V rámci vyšetrenia sa používajú diagnostické nástroje - psychologické metódy, vychádzajúce z odborných vedeckých princípov platných v psychológii, psychodiagnostike, metodológii a psychometrii. Ide o psychologické vyšetrenie, ktoré trvá obvykle 90 minút. Obsahuje vyšetrenie schopností, vedomostí, zručností, vykonáva sa skupinovo a je bezplatné. Dieťa a rodič (zákonný zástupca) môžu byť o výsledkoch vyšetrenia informovaní v osobnom rozhovore. Výsledky z vyšetrenia sa posielajú inštitúcii oprávnenej zo zákona, ktorá o ňu požiada (v tomto prípade Gymnázium Ivana Kupca v Hlohovci).

PRIMÁRNA PREVENCIA V PORADENSKEJ PRAXI

Je intervencia realizovaná odborným zamestnancom vykonávaná v triede ešte pred tým, než sa objaví nejaký problém. Zameriava sa na elimináciu možných príčin spúšťajúcich sociálne problémy. Primárna prevencia využíva všetky aktivity zamerané na to, aby problém vôbec nevznikol.

PROGRAMY PRIMÁRNEJ PREVENIE

Sú programy (podľa ponukového listu) určené pre základné a stredné školy. Programov sa zúčastňuje celá trieda, pričom sú používané rôzne hrové, tvorivé, diskusné aktivity, ktoré sú zamerané len preventívne, nie terapeuticky. Na jednotlivých stretnutiach nie sú prítomní pedagógovia. V triede zostáva odborný zamestnanec (psychológ, špeciálny pedagóg alebo sociálny pedagóg) a kolektív žiakov. Aktivity sú vyberané podľa typu triedy a podľa vybranej problematiky, často sa jedná o aktivity zamerané na osobnostný rozvoj, napr. sebazpoznávanie, sebareguláciu a kreativitu, aktivity zamerané na sociálny rozvoj, napr. poznávanie svojich spolužiakov, medziľudské vzťahy, komunikáciu a kooperáciu alebo na besedy na rôzne témy.

PEER PROGRAM (VRSTOVNÍCKY PROGRAM)

Peer program pre základné školy je cieleň systematický výchovno-vzdelávací program z oblasti primárnej prevencie drogových závislostí založený na komunikácii vopred pripravených dobrovoľníkov so svojimi rovesníkmi za efektívnej spolupráce so zainteresovaným učiteľom, ktorý ich usmerňuje. Rovesnícke programy predpokladajú, že tlak a ovplyvnenie rovesníkmi je najdôležitejším faktorom v počiatočnej a udržiavacej fáze užívania alebo neužívania drog.

SEKUNDÁRNA PREVENCIA

Je intervencia (odborný zásah) realizovaná odbornými zamestnancami, ktorá sa zameriava na identifikáciu (odhalenie) a elimináciu (potlačenie) problémov jednotlivcov alebo skupín. Je určená priamo ohrozeným jedincom alebo rizikovým skupinám. Ide o riešenie už vzniknutých ťažkostí v triednom kolektívne, ako sú napr. šikanovanie, fyzické a psychické útoky medzi žiakmi a iné. Cieľom je zabrániť vzniku alebo prehĺbovaniu porúch sociálneho a psychického vývinu. Ide o prípady, kedy už ponúknutá pomoc a rôzne typy intervencií zo strany školy nestačia.

PROGRAMY SEKUNDÁRNEJ PREVENIE

Sú programy určené pre základné a stredné školy realizované odbornými zamestnancami (psychológ so špeciálnym pedagógom alebo sociálnym pedagógom). Orientujú sa na pomoc jedincom alebo skupinám, ktorí sú ohrození sociálno-patologickými javmi. Cieľom je eliminovanie vzniknutých problémov v školskom prostredí. Využívajú sa ciele, psychoterapeutické aktivity zamerané na odstránenie daného problému. Programy sekundárnej prevencie majú dlhodobý charakter.

DIEŤA ZO SZP (SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÉHO, RESP. ZNEVÝHODŇUJÚCEHO PROSTREDIA)

Za sociálne znevýhodnené prostredie, ktoré znevýhodňuje dieťa vo výchovnovzdelávacom procese sa považuje prostredie, ktoré charakterizujú aspoň tri z nasledovných kritérií: 1. rodina, v ktorej dieťa žije, neplní základné funkcie - socializačno-výchovnú, emocionálnu a ekonomickú; 2. chudoba a hmotná núdza rodiny dieťaťa; 3. aspoň jeden z rodičov dieťaťa je dlhodobo nezamestnaný, patrí k znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie; 4. nedostatočné vzdelanie zákonných zástupcov - aspoň jeden z rodičov nemá ukončené základné vzdelanie; 5. nevyhovujúce bytové a hygienické podmienky, v ktorých dieťa vyrastá - absencia miesta na učenie, posteľ, elektrickej prípojky, pitnej vody, WC; 6. vyučovací jazyk školy je iný ako jazyk, ktorým dieťa hovorí v domácom prostredí; 7. rodina dieťaťa žije v segregovanej komunite; 8. sociálne vylúčenie komunity alebo rodiny dieťaťa z majoritnej spoločnosti. Dieťa zo SZP je zároveň dieťaťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a výchovno-poradenskou starostlivosťou, vrátane diagnostiky, ktorú mu zabezpečuje centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Má vypracovaný IVVP, ale nepatrí medzi integrovaných žiakov.

ASISTENT UČITEĽA (PEDAGOGICKÝ ASISTENT)

Je to pedagogický pracovník, zamestnanec školy, ktorý sa individuálne a odborne venuje integrovanému žiakovi počas vyučovacieho procesu učiteľa spolu s ostatnými deťmi v triede. V súlade s požiadavkami učiteľa a v spolupráci s ním sa podieľa na uskutočňovaní školského vzdelávacieho programu, resp. výchovného programu pre žiakov v období plnenia povinnej školskej dochádzky. Pomáha pri utváraní rovnosti príležitostí vo výchove a vzdelávaní. Asistent učiteľa s pomocou špeciálneho pedagóga a školského psychológa pomáha skvalitňovať vyučovací proces žiaka so zdravotným znevýhodnením, s nadaním alebo zo sociálne znevýhodneného prostredia.

ZDRAVOTNÉ ZNEVÝHODNENIE

Je to aktuálny stav dieťaťa, ktorý vplýva na osobnostný vývin žiaka a v istej miere ho limituje v snahe dosahovať požiadavky školy. Ak zdravotné znevýhodnenie obmedzuje vývin niektorých schopností a zručností, resp. schopností nadobúdať vedomosti, prejaví sa problémami v oblasti vzdelávania. Pri výchove a vzdelávaní detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením sa postupuje podľa individuálnych výchovno-vzdelávacích programov. Do skupiny zdravotne znevýhodnených sa z pohľadu odbornej starostlivosti CPPPaP zaraďujú žiaci s poruchami učenia, s poruchami aktivity a pozornosti (ADHD) a deti a žiaci s poruchami správania.

IVVP - INDIVIDUÁLNY VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍ PROGRAM

Je určený pre žiakov s integráciou z dôvodu diagnostikovaných porúch učenia alebo správania (ADHD). Vo vzťahu k žiakovi môže byť zabezpečený individuálny alebo diferencovaný prístup, práca so špeciálnym pedagógom počas vyučovania, formy vyučovania, ktoré umožnia individualizáciu, vzájomnú pomoc a spoluprácu vo vzdelávaní. Štruktúra vyučovacej hodiny zohľadňuje špecifické potreby žiaka vyplývajúce z jeho zdravotného znevýhodnenia v kombinácii s taktným, tolerantným prístupom k osobe žiaka.

INTEGRÁCIA DETÍ S VÝVINOVÝMI PORUCHAMI UČENIA

Je začlenenie detí s diagnostikovanými vývinovými poruchami učenia do bežnej triedy základnej školy medzi ostatné deti. V rámci vyučovania majú upravený odborný prístup zo strany pedagóga alebo špeciálneho pedagóga. Špecifický priebeh a hodnotenie vyučovania závisí od konkrétnych diagnostických záverov a odporúčaní. Pre integráciu je najvhodnejší mladší školský vek.

REEDUKÁCIA V PORADENSKEJ PRAXI

Je to označenie pre špeciálne pedagogické metódy, ktoré rozvíjajú nevyvinuté funkcie alebo upravujú, či napravujú porušené funkcie a činnosti v oblasti postihnutého analyzátoru, a to s dôrazom na celú osobnosť. Činnosti spojené s reedukáciou sa prispôsobujú individuálnym schopnostiam dieťaťa. Proces reedukácie nastáva následne po diagnostikovaní dieťaťa s pozitívnou diagnózou (napr. poruchami učenia) a predstavuje zlepšovanie, rozvoj alebo zdokonaľovanie výkonnosti v oblasti postihnutej, narušenej funkcie. Metódy reedukácie alebo korekcie, používajú výhradne špeciálni pedagógovia.

Na školách, v odbornej práci s integrovanými deťmi sa môžete stretnúť aj s pojmami RŠF, TKC a ILI.

RŠF - Rozvíjanie špecifických funkcií

Je to predmet v rámci vyučovania na základných školách pre deti s diagnostikovanými poruchami učenia. Cieľom predmetu RŠF je v maximálnej miere podporiť rozvoj špecifických funkcií ako predpokladu k úspešnému zvládnutiu čítania, písania a počítania. Zámerom špeciálnopedagogickej reedukácie je odstrániť alebo aspoň zmierniť vývinové poruchy učenia a eliminovať edukačné (vzdelávacie) nedostatky, ktoré z nich vyplývajú. Sekundárnym cieľom RŠF je prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti. V širšom meradle podporuje RŠF sociálnu a edukačnú adaptáciu (prispôsobenie) a integráciu (začlenenie) detí a mládeže s vývinovými poruchami učenia do spoločnosti. Čiastkové ciele a obsah predmetu RŠF vychádzajú z psychologickéj, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky.

TKC - Terapeuticko-korekčné cvičenia

Táto forma vyučovania je určená deťom s diagnostikovaným ADHD. Cieľom cvičení je reedukácia a korekcia prejavov v učení a správaní, ktoré sú dôsledkom diagnostikovaného zdravotného znevýhodnenia, ako aj tréning požadovaných vzorov, foriem správania.

ILI - Individuálna logopedická intervencia

Tento predmet je určený pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou a logopedickými problémami. Jeho cieľom je v maximálnej miere podporiť rozvoj reči a jazykových schopností ako predpokladu k realizácii určitého komunikačného zámeru a pre úspešné zvládnutie čítania a písania.

*Kolektív autorov: PaedDr. Anna Vančová, Mgr. Veronika Repčíková, Mgr. Simona Lendvayová, Mgr. Petra Hajtmanová,
Mgr. Alica Kunáková, Mgr. Lucia Blažková, Mgr. Michaela Solárová, PhDr. Stanislav Kunák.*

© 2020 Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

P.O.BOX 113, Fraštická 4, 920 01 Hlohovec

